

De resultaten ondersteunen ook verschillen in redeneren en probleemoplossen tussen beginners en experts die in andere disciplines zijn gevonden. Experts bespreken bijvoorbeeld eerst meerdere mogelijkheden, waarna men deze afweegt om tot een definitieve conclusie te komen, terwijl beginners vrij direct naar de conclusie springen. Experts gaan ook systematischer te werk, zoals in onze studie blijkt uit het aandacht geven aan alle aspecten van de cartoon.

Ten slotte

De data van onze experts-beginners studie staan ons niet toe harde conclusies te trekken wat betreft mogelijke verklaringen voor verschillen in kwaliteit van historisch redeneren. De omvang en diepgang van de aanwezige historische kennis lijkt een belangrijke rol te spelen, maar ook de ervaring met het hanteren van heuristieken of schema's waarmee veranderingen beschreven kunnen worden, verklaringen kunnen worden gegeven of bronnen kunnen worden geïnterpreteerd. We hopen met de verdere uitwerking van het model (op basis van uitgebreider onderzoek) een instrument in handen te krijgen waarmee de vooruitgang van leerlingen of het effect van verschillende soorten taken in kaart kan worden gebracht. Het is bijvoorbeeld interessant om te onderzoeken hoe taken de verschillende componenten van historisch redeneren ontlokken en ondersteunen.

Het model kan ook op andere manieren nuttig zijn voor de onderwijspraktijk. Als docent kun je bij de instructie, in onderwijsleergesprekken, bij het ontwerpen en bespreken van opdrachten en bij het beoordelen van producten van leerlingen, alert zijn op de verschillende componenten van historisch redeneren. In welke mate en hoe gebruiken leerlingen bijvoorbeeld historische begrippen bij het in de tijd plaatsen, verklaren, vergelijken, beargumenteren van een standpunt en het interpreteren van informatie uit bronnen? Hoe gebruiken leerlingen bij het beargumenteren van een standpunt kennis en informatie uit bronnen? Boeken leerlingen voldoende voor-

uitgang ten aanzien van het organiseren van informatie om een verandering te beschrijven? Je zou leerlingen kunnen oefenen in het stellen en onderzoeken van verschillende typen historische vragenstellingen (gekoppeld aan de verschillende componenten).

Leerlingen zouden meer kunnen worden uitgedaagd om historisch te redeneren. Dat kan op elk niveau, met behulp prikkelende vraagstellingen. Het kader dat leerlingen aan kennis van ontwikkelingen, gebeurtenissen, personen, gebieden en historische en methodische begrippen moeten gebruiken, kan verschillen in omvang en diepgang. Ook op basis van een globaler referentiekader kan geredeneerd worden. Zo konden de meeste leerlingen in ons onderzoek de cartoon van Stalin redelijk in de juiste historische context plaatsen op basis van globale kennis van de Koude Oorlog en de ontwikkelingen en gebeurtenissen die daarmee samenhangen.

In de onderbouw en in vmbo-klassen zou het contextualiseren met behulp van tijdvakken en kennis van belangrijke historische begrippen meer centraal kunnen staan, terwijl in examenklassen vwo het organiseren van informatie, het innemen van een beredeneerd standpunt en het gebruik van bronnen meer aandacht zouden kunnen krijgen. Dit sluit ook aan bij de voorstellen voor differentiatie tussen vmbo en havo/vwo en voor de leerlijn van basisvorming naar tweede fase in het rapport-De Rooy. Voor alle leerlingen is het echter belangrijk dat zij steeds weer ervaren dat je historische kennis en inzichten nodig hebt, dat je er iets mee kunt doen. Bovendien is het toepassen van historische kennis en inzichten de beste garantie voor het onthouden en later weer kunnen gebruiken ervan.

Noten

- 1 Promotie-onderzoek Jannet van Drie, 'Historisch redeneren in een interactieve leeromgeving' (2000-2005); NWO-onderzoek Carla van Boxtel en Maaike Prangma, 'Interactief geschiedenis leren met behulp van visuele representaties' (2003-2007) en Carla van Boxtel en

Jannet van Drie 'Historisch redeneren' (2003-2004).

- 2 Lee, P., Dickinson, A., & Ashby, R. (1997). "Just another emperor": understanding action in the past. *International Journal of Educational Research*, 27, 233-244.
- Zie ook: Voss, J.F., Ciarriochi, J., & Carretero, M. (1998). Causality in history: on the 'intuitive' understanding of the concepts of sufficiency and necessity. In: J.F. Voss & M. Carretero (Eds.). *Learning and reasoning in history. International review of history education. Volume 2*. London: Woburn Press.
- 3 Bijvoorbeeld: Wineburg, S.S. (1991). Historical problem solving: a study of the cognitive processes used in the evaluation of documentary and pictorial evidence. *Journal of Educational Psychology*, 83, 73-87.
- Voss, J.F., & Wiley, J. (1997). Developing understanding while writing essays in history. *International Journal of Educational Research*, 27, 3, 255-265.
- 4 Zie voor een overzicht Van Drie, J., & Van Boxtel, C. (2003). Developing conceptual understanding through talk and mapping. *Teaching History*, 110, 27-32.
- 5 Zie: O'Reilly, K. (1995). Informal reasoning in high school history. In: J.F. Voss, D.N. Perkins & J.W. Segal (Eds.). *Informal reasoning and education* (pp. 363-380). Hillsdale NJ: Lawrence Erlbaum.
- Perfetti, C.A., Britt, M.A., & Georgi, M.C. (1995). *Text-based learning and reasoning: studies in history*. Hillsdale NJ: Lawrence Erlbaum.
- 6 Leinhardt, G., Stainton, C., Virji, S.M., & Odoroff, E. (1994). Learning to reason in history: mindlessness to mindfulness. In: M. Carretero en J.F. Voss (Eds.). *Cognitive and instructional processes in history and the social sciences* (pp. 131-158). New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- 7 Wineburg, S.S. & Fournier, J. (1994). Contextualized thinking in history. In: M. Carretero & J.F. Voss. *Cognitive and instructional processes in history and the social sciences* (285-308) Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- 8 De Keyser, R. & Vandepitte, P. Eds., (1999). *Historical Formation. Design of Vision*. VLG.

Amerika's strijd tegen (ver)zwarte scholen

Actueel: Onlangs gaf minister Van der Hoeven aan dat zij zich neerlegde bij het bestaan van zwarte scholen. Het zou niet de taak van de overheid zijn om de witte vlucht en de verzwarting van scholen in de binnensteden tegen te gaan. Leerlingen oppakken en verslepen naar een andere school, daar was zij pertinent tegen. Oscar Lansen ziet het anders. Al bijna vijftig jaar strijdt men in de Verenigde Staten tegen etnische en sociaal-economische segregatie in de klas.

'We conclude that, in the field of public education, the doctrine of "separate but equal" has no place. Separate educational facilities are inherently unequal.'

Met deze historische woorden kwam op 17 mei 1954 in de beroemde zaak *Brown versus Board of Education of Topeka* een einde aan de overtuiging van de Amerikaanse scholen dat, zo lang scholieren volgens dezelfde wetten behandeld werden, het legitiem was om hen apart in blanke en zwarte scholen te plaatsen. Deze 'separate but equal'-clausule was zestig jaar eerder, tijdens de hoogtijdagen van de segregatie, gemeengoed geworden door de rechtszaak *Plessy versus Ferguson*¹

Oscar Lansen is verbonden aan de universiteit van North Carolina in Charlotte.

Leerlingen in de eerste dagen van de integratie in Little Rock, Arkansas, 1957. Federale troepen bewaren de orde op straat.

Pauze in een net-geïntegreerde High School in Little Rock.

Al heeft segregatie op Amerikaanse scholen een andere oorsprong dan in Nederland, we zien hetzelfde beeld. Scholen in de binnensteden zijn overwegend bevolkt door etnische minderheden. Blanke leerlingen zijn vertrokken naar scholen in de buitenwijken of naar privéscholen. Leerkrachten proberen en masse een betrekking aan deze scholen te krijgen, en laten de hulpbehoevende scholieren in de binnensteden over aan nieuwelingen en idealisten. Het verschil met Nederland is dat de Amerikaanse overheid vanwege *Brown v. Board of Education* wettelijk verplicht is om deze scheiding tegen te gaan. In dit artikel wil ik de achtergrond schetsen van deze geruchtmakende rechtszaak. Daarbij speelt de vraag of de overheid in staat is (en of het haar taak is) om sociaal-etnisch heterogeen onderwijs te garanderen voortdurend een rol.

Een hoge drempel

De uitspraak in de zaak *Plessy v. Ferguson* maakte het de zwarte Linda Brown onmogelijk om naar een basisschool vier straten van haar ouderlijk huis te gaan. Sumner Elementary in Topeka (Kansas) was voor blanken. Elke dag moesten Linda en haar zusje Terry Lynn een rangeerterrein en een drukke straat oversteken naar de halte van de

schoolbus, die hen naar Monroe Elementary bracht. Nadat Linda's vader Oliver Brown tevergeefs had getracht voor zijn dochter alsnog een plaats op Sumner Elementary te bemachtigen, riep hij de hulp in van de *National Association for the Advancement of Colored People*, de NAACP. Civil Rights activist en NAACP advocaat Thurgood Marshall spande een rechtszaak aan tegen het bestuur van de scholen in Topeka om toegang voor Linda op Sumner Elementary af te dwingen.²

Een federaal gerechtshof hoorde de zaak in juni 1951. Het ging daarbij niet om de gevaarlijke weg naar Linda's school, maar om de fundamentele vraag of segregatie de opleiding van leerlingen negatief beïnvloedde.

De NAACP was van mening dat – aangezien de Amerikaanse samenleving voor negentig procent blank was – scholieren op zwarte scholen per definitie onvolwaardig onderwijs kregen. Het schoolbestuur van Topeka vond dit geen probleem. De taak van zwarte scholen was om de zwarte bevolking op een plaats in een gesegregeerde samenleving voor te bereiden.

In haar uitspraak gaf het gerechtshof aan dat gescheiden scholen inderdaad schadelijk waren voor het leer-klimaat, maar dat door de uitspraak

in de zaak *Plessy v. Ferguson* deze situatie niet in strijd was met de grondwet. Linda mocht niet naar Sumner Elementary.

In oktober 1951 gingen de familie Brown en de NAACP tegen deze uitspraak in beroep. Het Supreme Court (Hoogerechtshof) nam het geding aan en combineerde het met drie andere zaken.³

Bij de eerste behandelingsronde in december 1952 konden de rechters niet tot een uitspraak komen. Een tweede ronde over de vraag of gescheiden scholen de rechten van de burger ondermijnen zoals die zijn omschreven in het veertiende amendement van de grondwet, faalde eveneens.⁴ Daarom zagen de rechters zich genoodzaakt de zaak te beslissen op de vraag of zwarte kinderen in het gescheiden schoolsysteem dezelfde bescherming ondervonden van de grondwet als blanke kinderen.

Op 17 mei 1954 las de voorzitter van het Supreme Court, Earl Warren, de unanieme uitspraak voor. Gesegregeerde scholen waren per definitie ongelijk en stelden zwarte scholieren achter.

Brown v. Board of Education zaaide meer verdeeldheid dan eenheid in de Amerikaanse samenleving. In het noorden verheugden velen zich op het eind van de segregatie, maar kranten in het zuiden schreven over onvermijdelijk bloedvergieten en de gevaren van rasvermenging. Hoewel het Supreme Court had bevolen onmiddellijk een einde te maken aan de segregatie, zagen de rechters wel in dat dit in de praktijk niet mogelijk was. Op voorspraak van rechter Frankfurter nam het hof daarom de frase 'with all deliberate speed' in haar uitspraak op. Deze woorden zouden nog vele malen in de gerechtshoven echoën.

Little Rock

Hoe moeilijk het was om de scholen in het zuiden te integreren, bleek in 1957, toen Little Rock High School in de staat Arkansas als eerste in een van haar vestigingen negen zwarte scholieren aannam. Die beslissing leidde tot een storm van protesten van conservatieven. Met

behulp van staatstroepen barricadeerde gouverneur Orval Faubus, een fervent tegenstander van integratie, de deuren van de school. Met een lokale rechter en het smoesje dat hij schade wilde voorkomen (als gevolg van verwachte protesten) wist hij twintig dagen lang de zwarte scholieren buiten de school te houden. Op 23 september moest hij echter alsnog de zwarte leerlingen toelaten. Tussen een duizend man sterk politiecordon betraden de negen via een zij-ingang de school. Toen dit nieuws uitlekte, bestormden woedende tegenstanders de school. De directie zag zich genoodzaakt om de zwarte scholieren veiligheidsshalve weer naar buiten te leiden. Maar de volgende dag greep president Eisenhower in. Hij ont-nam Faubus de macht over de staatstroepen, bracht de politie onder zijn direct bevel, en stuurde duizend parachutisten van de 101e luchtlandingsdivisie naar Little Rock. Op 25 September begon alsnog het schooljaar voor de negen zwarte leerlingen.

Niet alleen diepgeworteld racisme stond integratie op school in de weg. Schoolbesturen die integratie verwelkomden, zagen zich voor de moeilijke taak gesteld hoe dit constitutioneel te verwezenlijken. Het openstellen van blanke scholen voor enkele zwarte leerlingen was niet voldoende. Zwarte scholen dienden ook gedesegegreerd worden. Dit was vaak een kostbaar en langdurig proces, omdat blanke leerkrachten niet stonden te trappelen om op zwarte scholen aan het werk te gaan; die lagen vaak in de armere buurten en hadden minder voorzieningen. Soms gingen schoolbesturen ertoe over hun scholen te sluiten en nieuwe scholen in betere buurten ervoor in plaats te bouwen.

De schoolbus

Weldra bleek de schoolbus een gewild en betrekkelijk effectief middel tot desegregatie. Scholen in Amerika fungeren als onderwijscentra voor de regio. Een hoge bevolkingsconcentratie in de grote steden en grote spreiding van scholieren op het platteland noopt de overheid tot het bouwen van grote scholen. Een

Standpunt van president Nixon m.b.t. integratie.

gemiddelde basisschool heeft tussen de zeshonderd en duizend leerlingen. De Middle of Junior High School, vergelijkbaar met de onderbouw van het VO in Nederland, telt gemiddeld 1500 scholieren, de High School tussen de 1500 en 3000. Het recht op gratis openbaar onderwijs impliceert vervoer van en naar school. Scholieren die buiten loopafstand van hun school wonen (fietsen is vaak te gevaarlijk) worden daarom met een speciale gele schoolbus opgehaald en thuisgebracht.

Om een evenwichtige distributie van het leerlingentotaal per school te bevorderen, verdeelt men een stad of regio in schooldistricten. Aanvankelijk kwamen scholieren zo dicht mogelijk bij hun woonadres terecht. *Brown v. Board* bracht hier verandering in. Om de etnische integratie te bevorderen, deelden school-systemen (dat wil zeggen een aantal scholen vallend onder hetzelfde bestuur) hun districten opnieuw in. Het gevolg was dat scholieren uit overwegend blanke woonwijken naar overwegend zwarte scholen werden vervoerd en omgekeerd. Aangezien veel scholen daarom niet langer een buurtfunctie vervulden, begonnen de gebouwen eveneens te migreren. De bouw van nieuwe faciliteiten wordt heden ten dage vaak door zuiver geo-financiële factoren (grondkosten, infrastructuur) bepaald.

Het gebruik van etnisch evenwichtige schooldistricten om tot multiculturele schoolpopulaties te komen is wel effectief, maar niet populair.

Charlotte, Noord Carolina

Mijn woonplaats Charlotte is een praktijkvoorbeeld van deze strijd om kwaliteitsonderwijs. Zij ligt aan het front van de desegregatiestrijd. Charlotte is een middelgrote zuidelijke stad die de laatste jaren sterk gegroeid is, van 314.500 inwoners tien jaar geleden naar bijna 800.000

inwoners nu. Er woont een hoofdzakelijk welvarende bevolking. Het gemiddeld inkomen is \$58.000 per jaar tegen landelijk \$37.600.⁵

De stad heeft een blanke meerderheid van 63%; ruim vijftien procent onder het landelijk gemiddelde. De rijksten wonen in het noordelijke merengebied, in het directe stadscentrum en in de zuidelijke buitenwijken. De middenklasse bevolkt voornamelijk het noorden, oosten en zuidoosten en de aanliggende dorpen. Het zuidoostelijke gedeelte van de stad en het merengebied is dus vrijwel geheel blank.

De Spaanssprekende bevolking leeft in enclaves in het oosten van de stad, terwijl de zwarte bevolking in de wijken rondom het stadscentrum en het westen leeft. De rest van de stad is gemengd.

Het Charlotte-Mecklenburg schoolstelsel, een conglomeratie van scholen in Charlotte en omliggende dorpen in Mecklenburg County, telde in 2003 112.458 leerlingen. Zij zijn verdeeld over 145 scholen.⁶ De schoolpopulatie is in theorie in balans: blank en zwart 43 procent, 8 procent Spaanssprekenden en 3 procent Aziaten.⁷ Dagelijks worden 97.095 scholieren met 1.135 bussen naar school gebracht.

Als geheel scoren de Charlotte-Mecklenburg scholen wat betreft onderwijsprestaties iets beter dan het landelijke gemiddelde.

De strijd om de desegregatie van het Charlotte-Mecklenburg schoolstelsel begon later dan in andere zuidelijke steden. Aanvankelijk kon gemakkelijk voldaan worden aan de voorwaarden van Brown v. Board. Het schoolbestuur ging niet verder dan de blanke scholen open te stellen voor zwarte scholieren. Daarnaast was het aantal zwarte leerplichtigen in blanke woonwijken vrij gering en goed verspreid. In 1957 betraden de eerste vier zwarte scholieren een blanke school. Dit leidde tot weinig problemen: iedere student werd op een andere school geplaatst.

In de loop der jaren groeide echter het aantal zwarte bewoners van Charlotte. Nadat de blanke middenklasse naar de buitenwijken was ver-

trokken, verzwartten de woonwijken rond het centrum en in het westen van de stad, en dus ook de scholen aldaar. De autoriteiten deden niets om de kruipende segregatie op deze scholen tegen te gaan. Het gevolg was dat in 1968 58 procent van zwarte scholieren zich op 21 vrijwel volledig zwarte scholen geplaatst zag.⁸

In 1965 spanden de zwarte Vera en Darius Swann een rechtszaak aan tegen het Charlotte-Mecklenburg schoolstelsel om hun zoon James op een school in een nabije blanke buurt geplaatst te krijgen. Deze zaak had alle elementen van Brown v. Board. Het was dus geen verrassing dat rechter James McMillan in 1969 concludeerde dat het Charlotte-Mecklenburg schoolbestuur zijn scholen onvoldoende had gedesegegreerd. Hij beval dat *'all known ways of desegregating, including busing'* gebruikt moesten worden om deze overtreding recht te zetten. Toen het Supreme Court de uitspraak in hoger beroep in stand hield, vormde de Swann zaak een nationaal precedent voor het gebruik van schoolbussen als middel tegen segregatie. Als noodmaatregel sloot het Charlotte-Mecklenburg schoolbestuur enkele zwarte scholen en stuurde het tijdelijk alle leerlingen van de klassen 1 t/m 3 van de basisschool naar blanke scholen en de klassen 4 t/m 6 naar zwarte scholen. Ondertussen ontwikkelde het een nieuw school-districtsplan. Sindsdien zorgen de bussen voor een redelijk etnisch evenwicht op alle scholen.

Sinds de Swann-uitspraak heeft het Charlotte-Mecklenburg schoolbestuur er actief aan gewerkt om de achterstand die zwarte scholieren traditioneel oplopen vanwege sociaal-economische omstandigheden in te halen. In 1992 introduceerde het een nieuw, bijzonder populair, gespecialiseerd schooltype. Deze zogeheten *magneetscholen* bieden scholieren een gevarieerd, kleinschalig onderwijsprogramma. Elke magneet heeft een eigen karakter. Dit kan een onderwijsfilosofie, een hoger leerniveau, of speciale nadruk op bepaalde vakken als talen, kunst, exacte vakken, etcetera zijn.

Vanwege het exclusieve karakter en de kleinere schoolgrootte trokken de magneten de betere leerkrachten aan. Iedereen was vrij om een magneetschool te kiezen. Om de plaatsen werd geloot. Scholieren van etnische minderheden of uit verarmde wijken kregen echter meer kans dan hun lotgenoten uit de welvarende en witte wijken om op een magneet aangenomen te worden. Op deze manier trachtte het schoolstelsel de onduidelbare scheefgroei in leerniveau recht te trekken.

Omgekeerde discriminatie

Maar op den duur kwamen er problemen. In september 1997 spande Bill Capacchione een federale rechtszaak aan tegen het Charlotte-Mecklenburg schoolbestuur omdat er voor zijn dochter Christina geen plaats was op de Old Providence Magnet Elementary, een magneetschool in de welvarende blanke wijk waar de familie toen woonde.⁹ Volgens de aanklacht had het sociaal-etnische voorkeursstelsel Christina gediscrimineerd op haar blanke ras en daardoor segregatie in de hand gewerkt. Rechter Robert Potter heropende in maart 1998 de zaak. Toen de familie kort hierna naar California verhuisde, namen zes blanke ouders de klacht over. Zij stelden dat openbare scholen voor iedereen gelijk toegankelijk moesten zijn en dat daarom ras geen factor mocht zijn bij plaatsing. In reactie hierop scharden twee zwarte families zich aan de zijde van de oorspronkelijke klagers Vera en Darius Swann, met het argument dat het schoolstelsel onvoldoende gedesegegreerd was en de magneetscholen net zoals de gebalanceerde schooldistricten een manier waren om etnisch evenwicht binnen het schoolstelsel aan te brengen.¹⁰

Hoewel het argument van de witte ouders natuurlijk het paard van Troje was, zag rechter Potter zich genoodzaakt zich af te vragen of Charlotte-Mecklenburg zich inderdaad aan het desegregatiebevel van het Supreme Court in de Swann zaak had gehouden. Capacchione's aanklacht was voor voorstanders van desegregatie een

gifpil. De ironie was dat, als de rechter zou concluderen dat het bestuur inderdaad de scholen had gedesegegreerd en het federale bevel daarom kon worden ingetrokken, dit tevens de wettigheid zou wegnemen van het gebruik van bussen en magneetscholen om zwarte scholieren gelijke kansen te bieden. In een scène rijp voor een komische opera verweerde het bestuur zich daarom tegen de aanklacht met het argument dat het danig tekortgeschoten was in het desegregeren van zijn scholen. Maar dit mocht niet baten. In september 1999 beval de rechter dat het bestuur ras niet langer als een factor in zijn plaatsingspolitiek mocht gebruiken. Er moest per 2002 een nieuw plaatsingsplan komen.

Home- en choice-scholen

Het schoolbestuur ging met vijf tegen vier (de zwarte leden voor, en de blanke tegen) in hoger beroep.¹¹ In april 2002 weigerde het Supreme Court de zaak te horen. Charlotte-Mecklenburg moest nu een andere manier vinden om een rassenbalans op haar scholen te handhaven. Onder zware druk van voornamelijk blanke ouders, zag het bestuur zich genoopt terug te gaan naar het *neighborhood school* principe, waarbij leerlingen recht hebben op een plaats in een school dicht bij huis. In juli 2001 keurde het schoolbestuur het nieuwe *Family Choice*-plan voor het schooljaar 2002-2003 goed. Het plan voorziet in een gegarandeerde plaats op een school dicht bij huis, een *home-school*, voor iedere leerling. Daarnaast verdeelt het de county in vier *choice*-zones. Die zones zijn zo vastgesteld dat zij ieder een deel van de verarmde centrumring en het westen van de stad, en één of meer welvarende wijken bevatten. In plaats van naar de *home-school* te gaan, mogen scholieren naar een plaats op een andere school binnen hun *choice*-zone dingen. Scholieren van arme families die een *home-school* hebben met een disproportioneel hoog aantal gratis maaltijden krijgen de eerste keus voor scholen met een bovengemiddeld aantal vrije maaltijden.¹² Scholieren het die bovendien slecht doen, krijgen een eerste keus voor scholen on-

der het gemiddelde. Daarna volgen de scholieren van niet-arme families op scholen met een disproportioneel hoog gratis maaltijdprogramma. De rest van de plaatsen wordt daarna verloot.

Met andere woorden: men maakt gebruik van economische in plaats van etnische criteria om tot een zekere balans in de scholen te komen. Daar arme scholieren vaak disproportioneel tot de etnische minderheden behoren, kan men alsnog op een zekere integratie aansturen zonder ras als een criterium te gebruiken.

Om de functie van het magneetschoolprogramma voor het verkleinen van de achterstand van zware scholieren te bewaren, verplaatste het schoolbestuur een aantal magneetscholen van de welvarende wijken naar de verarmde wijken van de stad en maakte deze scholen tot *home-school* voor wie binnen een straal van 530 meter wonen. Daarnaast krijgen *high mobility students*, scholieren in groepshuizen, met pleegouders, of die recent drie keer of meer verhuisd zijn, tevens gegarandeerde toegang. De populariteit van het magneetprogramma zorgt ervoor dat de scholen etnisch gebalanceerd blijven.

Om de kritiek te voorkomen dat men rechter Potters uitspraak probeert te omzeilen en andere scholieren niet in staat stelt gespecialiseerd onderwijs te volgen, heeft Charlotte-Mecklenburg in 2002 dertig basisen onderbouwscholen tot themascholen omgedoopt. Die hebben hetzelfde karakter als de magneetscholen.

Tenslotte bestempelde het schoolbestuur 32 basisscholen, 14 Middle Schools en 6 High Schools die problemen met docenten hebben (bijvoorbeeld niet voldoende geschoold, niet bevoegd, of geen orde) als *Equity II Plus*-scholen. Zo kunnen ze goede leerkrachten aantrekken die anders voor een positie in de buitenwijken zouden kiezen: ze krijgen kleinere klassen, meer lesmateriaal, aanvullende hulp en voorbereidings-tijd. Eerstegraads docenten krijgen tevens een toelage van 2.500 dollar. Degenen die de opleiding tot eerstegraads volgen krijgen gedeeltelijke

studiefinanciering en een bonus van 1.500 dollar. Ze moeten wel tenminste drie jaar aan de *Equity II Plus*-school verbonden blijven.

Verdeelde toekomst

Het nieuwe schooldistrictenplan creëerde wederom een vlucht van scholieren naar de welvarende buitenwijken. Terwijl de ouders in het noorden, oosten en zuiden hun kinderen op de home-scholen hielden, probeerden de ouders rond het centrum en in het westen van de stad hun kinderen op de choice-scholen te krijgen. Het gevolg is dat de scholen in het westen en in het centrum van de stad onderbevolkt zijn terwijl de gebouwen in de buitenwijken uit hun voegen barsten. Pogingen van het schoolbestuur om scholieren alsnog te herplaatsen stuitten op weerbarstige tegenstand van zowel blanke als zwarte ouders. Om daarom aan de plaatsingsaanvragen te kunnen voldoen zag men zich genoopt mobiele klaslokalen te installeren bij de populaire scholen en meer schoolgebouwen in de goede wijken te bouwen.¹³ Deze maatregelen zijn evenmin populair, omdat ouders hun kinderen niet in mobiele lokalen, grote scholen of naar een andere school verplaatst willen zien.

De schoolpopulatie rond het centrum en in het westen van de stad bevat nu een grote groep scholieren die niet op een choice-school geplaatst konden worden. De pogingen van het schoolbestuur om begaafde leerkrachten aan te trekken via het *Equity II Plus*-programma heeft niet de verwachte resultaten opgeleverd. Ondanks de aantrekkelijke bonus kiezen veel leerkrachten uiteindelijk voor een baan in de rustige buitenwijk met welopevoede, door ouders gesteunde leerlingen. De uitstroom van leerkrachten uit centrumscholen is momenteel zo sterk dat de directeur van Charlotte-Mecklenburg bedreigd heeft met een transfersverbod naar de buitenwijken.¹⁴

Het zal niemand verbazen dat, als gevolg van de uitstroom van goede leerkrachten en 'choice-scholieren', leerlingen op de scholen rond het

Commissie-Blok velt hard oordeel over integratiebeleid

Zwarte school moet verdwijnen'

en Haag - Zwarte scholen belemmeren de integratie van allochtonen en moeten daarom verdwijnen. Dat is een van de conclusies in het eindrapport van de commissie-Blok dat vandaag verschijnt, maar in het weekeinde al is uitgelekt.

zwarte scholen belemmeren de integratie van allochtonen

standaardsleerplan
Dat geldt voor alle scholen

van de afgelopen dertig jaar. De commissie noemt het integratiebeleid mislukt. Meer sociale woningbouw in de voornamelijk blanke voorsteden zou een betere spreiding van allochtonen en autochtonen stimuleren. Het vernieuwen

Hoogleraar Stedelijke Problematiek Paul Scheffer, was een van de eersten die enkele jaren geleden het multiculturele drama benoemde. Na veertig jaren van emigratie is volgens hem gedacht over de toekomst van de Nederlandse samenleving.

dat de vrijheid van onderwijs garandeert. Het artikel zou verzuiling van het onderwijs bevorderen en integratie van allochtonen in de Nederlandse samenleving.

In Nederland een actueel probleem. Moet je dit willen en hoe moet dat gaan?

niets tegen zwarten hadden, maar dat die wel het onderwijsniveau omlaag brachten.

Het was deze groep ouders die onlangs gedurende de deelverkiezingen voor het Charlotte Mecklenburg schoolbestuur het actiecomité *Families United for North Mecklenburg Education* vormde. Hun kandidaten (een zakenvrouw met kinderen op Myers Park High in het zuiden van de stad, en een directrice onderwijszaken voor de Kamer van Koophandel met kinderen op een privéschool en een magneetschool) wonnen beiden een zetel in het schoolbestuur. Dr. Wilhelmina Rembert, de zwarte bestuursvoorzitter en een voorstandster van het oude schooldistrictensysteem, werd niet herkozen. Een zwart bestuurslid, tevens animator voor het besluit om in hoger beroep te gaan, stelde zich niet herkiesbaar. Het Charlotte Mecklenburg schoolbestuur bestaat nu uit zeven (blanke) voorstanders van home-school principes en twee (zwarte) voorstanders van meer rassenintegratie.

De eerste actie van het nieuwe schoolbestuur was het herindelen van een paar welvarende straten van een schooldistrict met een redelijke gemengde, ietwat verarmde school, waardoor zij deel gingen uitmaken van een schooldistrict met een voornamelijk blanke *School of Excellence*; een actie die het vorige schoolbestuur had tegengehouden.

Gedeelde lasten

'For the land of the free, and the home of the brave' luidt de laatste regel van het Amerikaanse volkslied. De Verenigde Staten zijn een land waar persoonlijke vrijheid en individuele prestaties hoog in het vaandel

staan. Sociale verantwoordelijkheid, voorzover niet binnen een christelijke context, wordt niet direct als een deugd gezien. Alleen wie door ouderdom, ziekte, ongeval of handicap niet in staat is het tempo van de samenleving bij te benen, kan op financiële hulp en sympathie rekenen. Armoede, een laag onderwijsniveau en slechte sociale omstandigheden ziet men als tekenen van zwakte.

Eén van de weinige uitzonderingen op deze sociaal-darwinistische levensopvatting is de absolute gelijkheid voor de wet. Ook al is de Amerikaanse samenleving een individuele wedloop naar succes, men staat erop dat iedereen aan dezelfde startlijn plaats kan nemen.

Brown v. Board of Education trok de ongelijkheid in de startpositie in het onderwijs tussen blank en zwart recht. Het deed echter weinig om de etnische minderheden vooruit te helpen. Dit heeft ernstige consequenties voor de toekomst van Amerika. Het gebrek aan zwarte academici, managers en leiders in een intens pluralistische samenleving staat een ware integratie in de weg. De zwarte bevolking is daarom weinig betrokken bij het democratische proces en beroept zich vaker op haar slachtofferrol, dan dat zij er iets aan doet.

Pogingen van universiteiten om zwarte kandidaten voorrang te geven in het aannemings- en promotiebeleid stuiten ironisch genoeg op dezelfde wettelijke roep om gelijke kansen als waarop *Brown v. Board* gebaseerd was.

Een poging van de Medische Faculteit van de University of California Davis in 1977 om zwarte kandidaten vanwege hun ras voorrang te geven op blanke werd in de uitspraak

van het Supreme Court in *Bakke versus Board of Regents* van 28 juni 1978 strijdig met de grondwet verklaard. Een poging van de University of Michigan om zwarte kandidaten extra punten in toelatingsbesluiten toe te kennen, werd onlangs eveneens afgekeurd.¹⁵ Het ras van een kandidaat kan echter wel als één van de factoren in het aannamebeleid gebruikt worden, als het doel hiervan is een multicultureel lesklimaat te creëren.¹⁶

Alleen het Amerikaanse leger is er werkelijk in geslaagd om minderheden zowel onder de troepen als in het officierscorps te integreren. Maar het leger hanteert andere normen en waarden dan de burgermaatschappij.

Conclusie

De grimmige realiteit is dat ook waar men het uitgangspunt heeft dat een school een doorsnede van de samenleving moet zijn, en dus een multi-etnisch leerlingenbestand moet hebben, en zelfs daarvoor in actie wil komen, niemand dit ten koste wil laten gaan van eigen succes of dat van de kinderen.¹⁷

Achterstandskinderen met andere kinderen mengen is goed, maar niet in mijn school, zo luidt de redenering. Zelfs een gedwongen integratie als gevolg van *Brown v. Board* werpt niet de vruchten af waarop voorstanders gehoopt hadden.

Wanneer men de leerachterstand combineert met ongunstige sociaal-economische omstandigheden van het gezin, en de notie onder de zwarte bevolking dat hoger onderwijs meer uitzondering dan norm is, dan ziet de toekomst voor deze groep er somber uit.

Helaas hangt in Amerika de kans voor een zwarte scholier om hoger onderwijs te kunnen volgen vaak meer af van atletische, dan van intellectuele vaardigheden. Men maakt als honkbalspeler meer kans op een studiebeurs dan als scholier. Waar blanke kinderen ervan dromen dokter, accountant of advocaat te worden, dromen zwarte kinderen ervan een professionele atleet te worden.

Ook al is de Nederlandse samenleving de laatste decennia flink veran-

derd, Nederland blijft naar mijn idee typisch een land met bovenmodale acceptatie- en tolerantiegrenzen. Men kan zich hier (nog steeds) op een gezonde dosis sociaal verantwoordelijkheidsgevoel beroepen. Daarnaast deinst de samenleving er niet voor terug om integratie en gelijkwaardigheid af te dwingen. Het besluit om dit niet in het onderwijs te doen, en dus de etnische samenstelling van scholen de vrije loop te laten, kan desastreus gevolgen hebben voor de saamhorigheid van de Nederlandse bevolking en tot een structurele tweespalt in de samenleving leiden. Het onderwijs is dé instantie om een geïntegreerde samenlevingsstructuur vorm te geven. Mits men dit ook werkelijk wenst, en niet, zoals in Amerika, liever de individuele weg van succes opgaat en integratie meer in woord dan in daad belijdt.

Noten

- 1 Schoenmaker Homer Plessy was op 9 juni 1892 gearresteerd nadat hij in Louisiana in een treincoupé voor blanken was gevonden, ondanks het feit dat hij voor zeven-achtste blank was. Het Supreme Court verwierp zijn argument dat zijn arrestatie onrechtmatig was vanwege de antislavernijbepaling in de constitutie, op grond dat een rassenonderscheid niet verwerpelijk is. Het Court stelde wel dat staten geen discriminerende maatregelen gebaseerd op dit onderscheid mogen treffen. Mits zij dezelfde faciliteiten voor blank en zwart creëerden, was er geen sprake van ongelijkheid.
- 2 In 1967 werd Thurgood Marshall tot de eerste zwarte rechter aan de Amerikaanse Supreme Court benoemd. Hij behield deze post tot 1991.
- 3 Het Supreme Court heeft het recht zaken te weigeren. In dat geval geldt de uitspraak van het lagere gerechtshof. De andere zaken in dit geding kwamen van Zuid Carolina, Virginia, en Delaware.
- 4 Het veertiende amendement bepaalt onder andere dat geen staat een wet zal maken die de grondwettelijke rechten en privileges van burgers beperkt.
- 5 Ter vergelijking, Nederland heeft een gemiddeld inkomen van \$26.900
- 6 88 Basis scholen, 29 Middle schools, 17 High schools, en 11 alternatieve scholen
- 7 De reden voor de oververtegenwoordiging van zwarten binnen het schoolstelsel en de onderverteenwoordiging van Aziaten in vergelijking met de gehele bevolking van Charlotte ligt in het feit dat zwarte families over het algemeen meer kinderen hebben dan gemiddeld, en Aziatische families vaak minder.
- 8 Dit waren 14.000 van de 24.000 zwarte scholieren. Totaal maakte deze groep 28,5 procent van de schoolpopulatie uit.
- 9 Cappachione v. Charlotte-Mecklenburg Board of Education (Case No. 01-1094).
- 10 Belk v. Charlotte-Mecklenburg Board of Education (Case No. 01-1122)
- 11 Het Charlotte Mecklenburg schoolbestuur bestaat uit negen leden. Drie leden worden door alle kiesgerechtigden in Mecklenburg county verkozen. De andere zes zijn districtsvertegenwoordigers en worden door kiezers binnen elk district verkozen.
- 12 Kinderen van ouders in de bijstand en pleegkinderen krijgen automatisch gratis maaltijden (ontbijt en lunch). De inkomstdrempel voor families varieert van minder dan \$16.613 voor een alleenstaande ouder tot minder dan \$57.276 voor een familie van acht (twee ouders met 6 kinderen of één ouder met zeven).
- 13 Op dit moment volgen zo'n 12.000 scholieren les in mobiele lokalen en zijn de gewilde scholen met 20% overbevolkt.
- 14 Dit dreigement werd niet doorgezet daar men vreesde dat de leerkrachten dan en masse hun baan zouden opzeggen en het district of het onderwijsveld zouden verlaten. Met het huidige docententekort zou dit de situatie alleen maar verergeren.
- 15 University of California Board of Regents v. Bakke (438 US 265 (1978)). Supreme Court uitspraak 23 juni 2003 in Gratz et al v. Bollinger et al certiorari to the United States Court of Appeals for the sixth circuit No. 02-516.
- 16 Supreme Court uitspraak 23 juni 2003 in Grutter et al v. Bollinger et al certiorari to the United States Court of Appeals for the sixth circuit No. 02-241.
- 17 Het bevoordelen van minderheden met tot doel de sociale ongelijkheid te verkleinen.